

Husdyrbruget 1892.

At Statskonsulent Axel Appel.

I hvilken Grad det økonomiske Udbytte af vort Husdyrbrug er afhængig af Forhold, hvis Regulering for største Delen ligger uden for vor Rækkevidde, ere vi i det forløbne Aar blevne mindede om paa en følelig Maade. Ved det engelske Forbud af 4. Februar 1892 mod fri Indførsel af klovbærende Dyr fra Danmark er der indtraadt en Indskrænkning i vore hidtidige uhindrede og gode Afsetningsforhold vedrørende vore Husdyrbrugs-Produkter, der, uventet som den kom, og paa det vedkommende Tidspunkt uden Grund, har ramt vor Kvæg- og Faarehandel i sin Helhed og for visse Egnes Vedkommende afstedkommet væsentlig Nedgang i det økonomiske Udbytte. I særlig Grad er Jylland berørt af ovennævnte Forbud og navnlig de Egne, hvor Kvægholdet hovedsagentlig er baseret paa Opdræt og Fedning.

8 Maaneder efter Udstedelsen af det engelske Forbud udbrod Mund- og Klovsygen paa Sjælland, en Kalamitet af indgribende Betydning. Foruden det direkte Tab der paaføres de Ejere, i hvis Besætninger Sygdommen er optraadt, er Følgen bleven et indirekte Tab for de afspærrede Distrikter, og senere (12. Novbr.) kom Forbudet mod Indførsel og Gjennemførsel af Drøvtyggere og Svin til og gennem Slesvig og Holsten, samt Fordring om Dyrslægeattester, hvilket jo viste sig ensbetydende med

Besværligheder af forskjellig Art, mer eller mindre generende og trykkende for vor Afsætning og fulgt af større eller mindre økonomiske Tab. —

Den Modgang, vi saaledes have maattet friste under forskjellige Former, har dog heldigvis ikke været af en saa indgribende Natur for Landet i sin Helhed, at den er bleven bestemmende overfor vort Husdyrbrugs økonomiske Fysiognomi i 1892, omend den har sat Mærker paa dette, thi dels er det ikke vore vigtigste — skjøndt meget vigtige — Udførselsartikler, der ere ramte af det indskrænkede Marked, dels var vor Handel med levende Kreaturer, forinden de nævnte Indskrænkninger i Afsætningsforholdene indtraf, gaaet mere og mere fra England til Tyskland, og som en Følge deraf svækkedes Virkningen af Udelukkelsen af det engelske Marked.

Aaret 1892 maa trods de Slag, der have ramt det, kaldes et jævnt godt Aar for vort Husdyrbrug, og dette skyldes, foruden jævnt gode Ernæringsforhold, opadgaaende og gode Priser for vore to vigtigste Udførselsartikler: Smørret og Flæsket. — For Smørrets Vedkommende har Noteringen været flere Øre højere end forrige Aar, og for Svineholdet var 1892 et meget godt Aar. Med den store Overskudsudførsel, vi have af disse to Artikler — ca. 170 Mill. Pd. — gjør en Opgang i Priserne af flere Øre pr. Pd. et stort Udslag.

Det var med gjennemgaaende rigelige Foder-Beholdninger, at man i Efteraaret 1891 gik Vinteren imøde, særlig hvad angik Halm. Af Hø var der ogsaa mange Steder høstet rigeligt, men ikke sjælden var dette bleven meget daarlig bjerget og derfor af slet Kvalitet. Roehøsten havde været meget forskjellig. Paa Grund af den noget kølige Sommer vare Roerne smaaladne. Den rigelige Græsvæxt om Efteraaret bevirkede en noget sèn Indbinding, for mange Besætningers Vedkommende alt for sèn. At der kunde være videre Grund til at økonomisere med Foderet, tydede Forholdene ved Indbindingen ikke paa. Dette viste sig imidlertid senere at skulle blive Tilfældet. Fra alle

Landets Egne klagedes der over, at Foderet var meget »udrøjt«, og skjøndt det de fleste Steder strakte til, og en Del ogsaa fik betydelig tilovers, saa maatte der dog mange Steder spares, og baade paa Øerne og i Jylland slap det op, og der maatte dels laanes fra »Naboer«, dels kjøbes fra andre Egne til ret høje Priser. — Det var saaledes knapt med Foder f. Ex. paa Bornholm, paa Langeland, i Nordsjælland, i Egnen Lunderskov-Vejen, hvor Halm kjøbtes og betaltes med $5\frac{1}{2}$ —7 Kr. pr. Skpd., endvidere i Skanderborg-, Herning- og Lemvigegnen, paa hvilken sidste der ifølge »U. f. L.« betaltes 8 Kr. for Rughalm og 11 Kr. for Hvedehalm pr. Skpd. — Fra Herningegnen meldes om Brug af Lyng som Foder. Ogsaa paa visse Egne af Fyen kom Enkeltmand i Forlegenhed for Halm, og i Kværndrupegnen skulde der endog være kjøbt Fourage fra Jylland. Da Udbindingstiden faldt sént, var man derfor ogsaa mange Steder blank. De gamle Halmbeholdninger fra forrige Aar maatte ikke sjælden holde for.

At det »udrøje« Fyldefoder, hvad jo vil sige det samme som indholdsfattig, mindre værdifuldt Foder, ikke har undladt at indvirke paa Køernes Huld og Mælkeudbytte er en Selvfølge, og naar der ret almindelig klagedes over, at Mælkeudbyttet i Vinteren 1891—92 ikke var tilfredsstillende, da maa Grunden for en stor Del søges i dette Forhold. — Tilmed slap Roerne mange Steder altfor tidlig op. Om et mindre godt Mælkeudbytte eller under normalt do. meldes fra Vest- og Midtjylland, Næstvedegnen, det nordvestlige Fyen (Assens-Middelfartegnen), Kolding- og Skanderborgegnen samt fra Vendsyssel. — Aarsagen til det mindre Mælkeudbytte turde dog maaske ogsaa have andre Kilder end de ovenfornævnte. For adskillige Egnes Vedkommende har Kraftfodringen næppe været saa god som antaget. Om Forbruget af Handelsfoderstoffer lyde Beretningerne meget forskellige alt efter Landets forskellige Egne. I sin Helhed har Forbruget været mindre, og det Ækvivalent, der maatte være givet af Korn, hvoraf meget efter den vaade Høst var af mindre

god Kvalitet, og en stor Del var Smaasæd, har ikke i Foder-værdi kunnet erstatte Handelsfoderstofferne (Oliekager m. m.). At disse vare dyre i Vinteren 91—92 bidrog ogsaa til at indskrænke Forbruget, men naar dette dog ikke gik længere ned end Tilfældet var, saa skyldtes det de gode Smør- og Ostepriser, der holdt Fodringen oppe. Men der er da ogsaa paa visse Egne brugt flere Handelsfoderstoffer end forrige Aar, særlig i saadanne hvor Høsten var foregaaet under heldige Forhold, og hvor man i Efteraaret 1891 med høje Kornpriser solgte meget Korn, saaledes paa Vestlolland, paa Falster, i Næstvedegnen, i Midt- og Nordvestfyen samt i Jylland i Egnen nord for Aarhus og ved Arden.

Skjøndt Overskudsindførslen af Klid er steget lidt i Landbrugsaaet 1891—92 i Forhold til 1890—91, og Overskudsindførslen af Oliekager er betydelig mindre end forrige Aar, da den var usædvanlig stor (vi have ifjor omtrent samme Overskudsindførsel som i 1889—90), saa er det en Kjendsgjerning, at Forbruget af Klid som Foder til Malkekvgæg i det forløbne Aar paa mange Steder er aftaget betydelig, og Oliekager traadte i Stedet; og blandt Oliekagerne vinde Solsikkekager mere og mere Indgang baade til Brug i Malkekvgægsbesætningerne og til Fede- og Græskvgæg. Herom foreligger der mange Vidnesbyrd. Et Exempel fra det sydlige Jylland (Egnen mellem Kolding og Ribe) er i saa Henseende ganske illustrerende. Paa en mindre Gaard stillede Forbruget af Foderstoffer i 1890—91 og 1891—92 sig saaledes: (se første Del af hosstaaende Tabel).

I en større Foderstofforretning ved en Station i samme Egn har der i de sidste 5 Aar været følgende Omsætning, der med Hensyn til Forbruget af Kraftfoder afgiver et ret interessant Materiale. Tallene ere afrundede (se anden Del af hosstaaende Tabel).

Man vil heraf se, at Omsætningen af Klid i vedkommende Foderstofforretning i 1891—92 ikke engang har udgjort Halvdelen af den, der fandt Sted i 1890—91, medens Omsætningen af Solsikkekager er henimod dobbelt saa stor som forrige Aar. Af Majs er der kjøbt et betydeligt

	Klid	Maltspirer	Rapskager	Palme-kager	Solsikke-kager	Hørfrø kager	Hampfrøkag. Kokus-kager	Bomuldsfrøk.	Ialt Oliekager	Klid	Majs og Korn	Ialt	Værdi i Kr. (Indkjøbs-pris)
Vinterhalvaaret	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.
1/11. 90. — 1/5. 91.	7041	2230	1648	87	4523	1733	2174	2830	22,146				
Vinterhalvaaret													
1/11. 91. — 1/5. 92.	2865	—	2393	1637	10581	—	203	1657	19,336				
Hele Aaret													
1/11. 90. — 1/11. 91.	11,131	2704	1815	1162	11,968	1993	2640	3312	36,605				
1/11. 91. — 1/11. 92.	7,034	—	2573	1637	15,787	—	267	2292	29,601				

Omsetningen var i Pund angivet i Tusinder af

	Rapskager	Palme-kager	Solsikke-kager	Hørfrø kager	Hampfrøkag. Kokus-kager	Bomuldsfrøk.	Ialt Oliekager	Klid	Majs og Korn	Ialt	Værdi i Kr. (Indkjøbs-pris)
1/7. 1887 — 1/7. 1888	32	14	60	8	—	8	122	273	21	416	18,813
1888 —	53	16	176	12	2	24	283	381	69	733	32,296
1889 —	48	28	197	12	12	20	317	397	95	809	40,186
1890 —	74	18	194	22	17	20	345	384	28	757	38,681
1891 —	45	19	352	14	—	36	466	175	71	712	39,626

større Kvantum sidste Aar væsentlig til Foder for Svin og Heste.

Paa de Egne, hvor det kneb med at fodre ud, saa man Kvæg ude allerede i April, skjøndt Græsset da var yderst sparsomt, og Huldet var, hvor saa tidlig Udbinding fandt Sted, kun nogenlunde. Omkring 17.—24. Maj fandt almindelig Udbinding Sted, men der var da endnu ikke meget Græs, og det var tillige koldt. — Sidste Uge af Maj bragte Varme og dermed Fart i Græsvæxten, Mælkeudbyttet steg og var gjennemgaaende særdeles godt.

Sommeren var rig paa Væde — men noget kold. Det var et godt Græsaar. Sjælden have vi i 3 paa hinanden følgende Aar saa frodig en Græsvæxt, som Tilfældet har været i de sidste 3 Aar. Ernæringsforholdene i Sommeren 1892 vare saaledes gunstige, og Mælkeudbyttet som Regel upaaklageligt, omend paavirket i uheldig Retning ved det kølige og vaade Vejr, der virkede nedstemmende paa Malkekøernes Velvære. Fra Fyen og delvis fra Jylland lyde Beretningerne paa meget godt Mælkeudbytte; paa Sjælland have Forholdene ikke været saa gunstige paa visse Egne, paa andre jævnt gode. Fra Aalborg- og Randerseggen har der derimod været klaget over temmelig ugunstigt Mælkeudbytte sidste Sommer.

At tage Køerne paa Stald om Natten — særlig under ugunstige Vejrforhold — bliver mere og mere almindeligt, og det gjøres ogsaa nu paa Gaarde med 70—80 Køer; men paa dette Punkt vilde en større Omhyggelighed, end der endnu udvises i sin Almindelighed, sikkert være at anbefale som en i høj Grad økonomisk Forholdsregel, og for de mindre Gaarde er den overkommelig, det viser Erfaringen.

Trods det at de senere Aars Græsningsforhold ikke have opfordret til Staldfodring, da Kvæget, som Regel, har kunnet finde sit gode »Udkomme« paa Marken, saa er dog den delvise Staldfodring i de Egne af Landet, hvor Betingelsen for en saadan er tilstede, og hvor den overhovedet har faaet nogen Indgang, i Fremgang og bliver

mere almindelig. — Selv om Sommerstaldfodringen strengt taget ikke kan siges at have været nødvendig, saa finder man sin Regning ved den. — Vi bør ved Dyrkning af Grønfoderafgrøder sikre os en god Sommerernæring af vort Kvæg og derigjennem et godt Aarsudbytte. Vejret kan vi ikke stole paa vil staa os bi. Faa vi da godt Græsaar, ja saameget desto bedre, vi avle da mere Hø. Den ensartede Ernæring Aaret rundt er en af Grundpillerne for et økonomisk Husdyrhold.

Paa at fremskaffe gode Græsmarker ofres der mere nu end tidligere ved at »lægge ud« i en gjødningskraftigere Jord og ved en bedre Besaaning, ligesom at den øgede Opmærksomhed for Ajlens store Betydning som Gjødningsæmne særlig kommer Græsmarkerne tilgode, men iøvrigt er Driften i sin Almindelighed for lidt præget af det betydelige Husdyrhold. — Dette er endnu for meget baseret paa »Kraftfodring« og for lidt paa hjemmeavlet Materiale som: Roer, Grøntfoder og Hø; i hvilket Materiale vi, naar vi forstaa vore Ting, have Foderværdierne betydelig billigere end i Handelsfoderstofferne og derigjennem opnaa større Nettoudbytte af vort Husdyrhold. Om Roernes store Værd som et fortrinligt og billigt Kvægfoder fik vi atter forrige Vinter de bedste Vidnesbyrd gennem højlydte Klager over, at Roerne ikke paa langt nær strakte til. — Imod en mere udvidet Roedyrkning indvendes, at man kan ikke faa Roemarken passet. Denne Indvending er næppe almengyldig, om den end er berettiget paa sine Steder. Hvor sér man som Regel de mest velholdte Roemarker? mon ikke hos de Landmænd, der have de store Roemarker, hvor en udstrakt Roedyrkning er et uundværligt Led i hele Bedriften; og hvor dette er Tilfældet, faar man ogsaa Arbejdet gjort, selv om det er besværligt. — Hvor mange smaa Roemarker sér man ikke forsømte, fulde af Ukrud. Man har ikke passet dem; Udbyttet bliver selvfølgelig daarligt, og saa er man færdig med det «Forsøg»; at dyrke Roer kan ikke betale sig! Frygten for den megen Besvær i Forbindelse med Ukjendskab til

at behandle en Roemark i det Hele er de værste Hindringer for Roedyrkningens Udvidelse og ikke Mangel paa Arbejdskraft.

Kvæget kom sidste Efteraar paa Stald i jævn godt Huld, men heller ikke mere, thi skjøndt der var rigelig af Græs, saa var dette alene dog ikke i Stand til at holde hverken Mælkeydelsen eller Huldet oppe, hvor ikke Tilskud gaves paa Stald. — Udsigterne for at »fodre igjennem« i indeværende Vinter vare i Efteraaret gode. — Den rigelige Høst saa godt som overalt lovede megen Halm; Mængden af Hø var jævn stor, og Høet var af god Kvalitet gjennemgaaende. Roerne gav en jævn god Afgrøde. Desforuden staaer man med en værdifuld Kjærne, af hvilken der med de lave Kornpriser opfodres betydelige Mængder i Vinter.

Overskudsindførslen af Handelsfoderstoffer i Landbrugsaaet 1891—92 var en Del mindre end forrige Aar. For de sidste 5 Aar har den været:

	Klid.	Oliekager.	Ialt.
1887—88:	196,025,025 Pd.	128,814,289 Pd.	324,839,314 Pd.
1888—89:	212,274,969 -	134,540,141 -	346,815,110 -
1889—90:	239,140,990 -	124,149,370 -	363,290,360 -
1890—91:	161,741,991 -	157,571,044 -	319,313,035 -
1891—92:	172,680,187 -	121,617,256 -	294,297,443 -

For Klidenes Vedkommende er der en lille Stigning i Overskudsindførslen, sammenholdt med 1890—91, men i dette Aar var Overskudsindførslen ogsaa ca. 77 Millioner Pund mindre end i 1889—90. — Overskudsmerindførslen af Klid ifjor falder hovedsagelig paa Januar Kvartal, samt lidt paa April Kvartal. Hvad Oliekagerne angaa, da er Overskudsindførslen aftaget med ca. 36 Mill. Pd., og den har været omtrent den samme som i 1889—90. Den samlede Overskudsindførsel af Klid og Oliekager er i Sammenligning med 1890—91 25,015,592 Pd. mindre og ca. 70 Mil-

lioner Pd. mindre end i 1889—90. — Samtidig hermed er Overskudsindførslen af Korn og Majs, særlig af sidstnævnte, stegen betydelig, og der er sikkert opfodret store Mængder Majs paa Svin og Heste.

I en Række af Aar have vi set en jævn og betydelig Tiltagen i Overskudsudførslen af det Produkt, der giver os den største Indtægt, nemlig Smørret. En saadan faa vi ikke at sé for det forløbne Aars Vedkommende, vi have end ikke holdt Stillingen, men vi ere gaaede lidt tilbage. Overskudsudførslen af Smør har i de sidste 5 Aar været følgende:

1887—88:	47,217,686 Pd.
1888—89:	51,713,145 -
1889—90:	65,493,267 -
1890—91:	70,554,716 -
1891—92:	69,054,580*)-

Dette er unægtelig en Nedgang, men den er ikke stor: $1\frac{1}{2}$ Mill. Pd., hvilket for den Million Køer, der findes i Landet, udgjør $1\frac{1}{2}$ Pd. Smør pr. Ko. — Aarsagerne til denne Nedgang skulle vi ikke her forsøge at efterspore, der kan være flere, f. Ex. det mindre gode Fyldefoder i Vinteren 1891—92. Foreløbig synes vi saaledes at have naaet Kulminationspunktet i vor Smørproduktion, men derom véd vi intet sikkert. Jeg tillader mig paa dette Sted at minde om den væsentlige og indgribende Betydning som en fortrinlig udført Malkning og en regelbunden, omhyggelig Røgt har i Retning af en forøget Produktion af vore Malkekøer. At disse to Arbejder udføres saa fuldkomment som muligt er af afgjørende Betydning for Kvægbrugets økonomiske Udbytte og for Udviklingen af vort Kvægs Malkeevne. Angaaende Malkningen da ere Forholdene mange Steder meget vanskelige. Det kniber med at faa den nødvendige Arbejdskraft

*) Heraf er 2,544,916 Pd. exporterede i hermetisk lukkede Daaser.

til Udførelsen af dette saare vigtige Arbejde, og Vanskelighederne tiltage, særlig paa de større Gaarde — og trods Lønnens Stigning; — ogsaa paa de mindre Gaarde kniber det nu og da, men der gaar det jo bedre. Der ligger en Fare for vort Mælkeribug i dette Forhold, som kan blive følelig; — Malkemaskinerne ere jo i det sidste Par Aar undergaaede væsentlige Forbedringer, men paa dem kan der ikke bygges. Malkearbejdet er kommen i en sørgelig Miskredit; det maa blive anderledes, og der maa kunne gjøres mere end hidtil er gjort for at det ikke skyes i den Grad, som nu er Tilfældet. Vi maa vise, at vi sætte dette Arbejde højt ikke blot hvad Lønnen angaar — den er jo iøvrigt langt fra lille — men i det Hele taget gennem det Forhold, i hvilket vi stille os overfor Udøverne af Malkearbejdet. Og skulde her ikke være et og andet, der kunde rettes? — Paa adskillige Gaarde har man Husmandskonerne til at besørge Malkearbejdet, og denne Ordning er man vist vel tjent med, men vilde der være noget i Vejen for, at man søgte at knytte den mandlige Kraft noget nærmere til Malkearbejdet, naar ikke den kvindelige er tilstrækkelig? — Paa adskillige mindre Gaarde hjælpes Mand, Kone, Pige, Dreng og Børnene ad, og saa gaar det. At der foruden en vis fast Løn gives Løn i Forhold til Mængden af den malkede Mælk maa vist anses for en heldig Lønningsmaade. I de mig bekendte Tilfælde hvor slig Lønningsmaade praktiseres, virker den meget tilfredsstillende for begge Parter. — Lønnen varierer meget — fra 120—200 Kr. aarlig, sædvanlig 130—140 Kr. — hvoraf de $\frac{2}{3}$ eller mere gives for Sommeren alene. Gennemgaaende gives en højere Løn paa Øerne end i Jylland.

Overfor de Værdier, vi aarlig betro vort Kvæghold, er det indlysende, at en god Forvaltning af disse — en paalidelig Røgter eller Fodermester med Lyst til sin Gjærning — er af afgjørende Indflydelse paa hele det økonomiske Udbytte af Kvægholdet.

Med højere — og jævnt gode — Smørpriser og gode

Ernæringsforhold har Mælkeriproduktionen i 1892 havt gode Betingelser for et godt Udbytte. Ifølge Grosserer-Societetets Noteringer har Landbrugsaarets Middelprijs for 1ste Kl. Smør i 1891—92 været 98.₈ Øre pr. Pd. mod 94.₁₆ Øre i 1890—91, altsaa en Opgang af over 4 $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. Dette vil ikke sige lidt, thi selv med den 1 $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. mindre Overskudsudførsel, er Indtægten af Overskudsudførslen af Smør beregnet efter 1 Kl. Middelprijs i sidste Aar dog henimod 2 Mill. Kroner større end for 1890—91. Den højeste maanedlige Gjennemsnitspris for 1891—92 falder paa December med 114 Øre, den laveste paa Juni med 83 Øre (i 1890—91 paa Maanederne November og Juni med henholdsvis 107 og 78 Øre). Desuden er Differencen mellem hvad der notes og hvad der betales forholdsvis større sidste Aar end tidligere, saa Prisen paa Smørret i Virkeligheden har været endnu mere i sidste Aars Favør end de 4.₆₄ Øre angiver.

For vort Svinehold har 1892 været et godt Aar og i Sammenligning med 1891 særdeles godt. Flæskepriserne have været høje, og Kornpriserne med Undtagelse af Aarets første Maaneder lave og dalende. Svineholdet har saaledes været en af de mest lønnende Grene af vort Husdyrbrug i det forløbne Aar og lagt et stort Lod i Vægtskaalen med Hensyn til et godt økonomisk Resultat.

Efter Ugeskriftets Handelsberetninger har Slagelse Andelsslagteri i Landbrugsaaret 1891—92 for »Slagterisvin« betalt en Gjennemsnitspris for 1. Kl. Varer af 31.10 Øre pr. Pd. lev. Vægt — op til 37 Øre i Juli—August. Den højeste maanedlige Gjennemsnitspris faldt paa Juli med 35.4 Øre, den laveste paa December 1891 med 26.3 Øre. Samme Slagteri har for store, fede Svin betalt en Gjennemsnitspris for allerbedste Vare (tykfede Svin af 250—300 Pds. Vægt) af 35.25 Øre pr. Pd. l. Vægt. De højeste maanedlige Gjennemsnitsnoteringer have været November, December og Januar med 38 Øre, den laveste Oktober 1891 med 32.2 Øre. Fra Hol-

bæk Amt er for fede Svin 1. Kl. noteret saaledes, at der haves en Gjennemsnitspris af 32.74 Øre, højeste maa- nedlige Gjennemsnitspris er i August med 35.50, lavest i December med 30.4 Øre. I Horsens Andelsslagteri er der i 1892 slagtet ialt 18,677 Svin, hvoraf ca. de $\frac{2}{3}$ ere leverede af Andelshavere og ca. $\frac{1}{3}$ ere opkjøbte. For Andelssvinene er, Overskudet iberegnet, betalt en Gjennemsnitspris af $45\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. sl. Vægt og for de opkjøbte Svin 44.79 Øre imod henholdsvis 38.92 og 38.02 Øre i 1891.

Svineslagteriernes Antal er i det forløbne Aar ikke forøget. En Del af dem arbejder langt fra med fuld Kraft, nogle staa helt stille. — I Skanderborg, hvor Andelsslagteri var aldeles nødvendigt — og saa fik man det selvfølgelig — har man standset Slagtingen og foreløbig for et Aar solgt Svinene til Koopmann! mod Esbjerg Andelsslagteries Notering + $2\frac{1}{4}$ Øre pr. Pd. l. Vægt. — Vore store Andelsslagterier gaa godt. — Svineproduktionen i Jylland gaar overvejende i Retningen af »Slagterisvin« — og er mere eller mindre præget af det engelske Markeds Fordringer; dog tror jeg ikke, man ønsker Svinene saa lange, som dem man sér afbildede i Avisen, der godt kunde behøve et tredje Par Ben. Til Husholdningsbrug herhjemme foretrækkes det store fede Svin af mange Husmødre. — Paa Sjælland produceres fremdeles en stor Del fede Svin, dels til Hjemmeforbrug, dels for Hamburg. Ret betegnende for Stillingen angaaende hvorvidt Standpunkterne ere klarede med Hensyn til Spørgsmaalet: Slagterisvin eller Fedesvin, synes mig følgende Udtalelse fra en større Landmænd paa Sjælland: »Spørgsmaalet er brændende og hyppig' omdebatteret; det har jo en væsentlig Indflydelse paa Resultatet, om man faar nogle Øre mere eller mindre pr. Pd. af det store Fedesvin; de store Gaarde gaa hyppig en Mellemsvej og sælge Sengsvin, naar de have rigeligt i Antal, og Prisen synes at passe, og fede dem større, naar det kniber med Antallet

eller der er Udsigt til stigende Priser«. — Det er aabenbart »Mellemløbet«, der her maa blive Idealet.

Angaaende de til Svinene anvendte Foderremner, der jo faa en væsentlig Indflydelse paa Flæskets Produktionspris, da er en Anvendelse og Udnyttelse af det grovere Foder i betydelig Tiltagen, saaledes — og fornemlig — gennem Roefodring og Grønt af forskellig Slags. — Hertil have Forsøgs-Resultaterne fra Svinefodringsforsøgene bidraget ikke lidt. — Ogsaa for Svinenes Vedkommende gjælder det, at vi i Roerne have et godt og et billigt Fodermiddel.

Samtidig med de gode Flæskepriser i 1892 har Produktionen været i betydelig Stigning.

Overskudsudførslen var:

Levende Svin. Flæsk og Skinker.

1886—87:	249,132 Stkr.	28.0 Mill. Pd.
1887—88:	60,377 -	59.8 - -
1888—89:	21,536 -	65.4 - -
1889—90:	64,737 -	58.6 - -
1890—91:	196,087 -	56.4 - -
1891—92:	199,731 -	71.4 - -

Disse Tal vise en Fremgang i Overskudsudførslen af levende Svin af godt 3½ Tusinde Stkr. og af Flæsk og Skinker af 15 Mill. Pd. — Overskudsudførslen af Flæsk og Skinker har nøjagtig været 71,371,744 Pd. imod 56,392,753 Pd. i 1890—91 eller 14,978,991 Pd. større, og af levende Svin 3644 Stkr. større, hvilket, naar et Svin regnes til 120 Pd. salgbart Flæsk, giver 437,280 Pd. mere end i 1890—91, ialt 15,416,281 Pd. Flæsk og Skinker større og samme Antal Svin. Den samlede Overskudsudførsel beregnet i salgbart Flæsk har for de sidste 6 Aar — før og efter Svinepesten — været:

Aflevende Svin. Afslagtede Svin. Tilsam.
(1 Svin = 120 Pd. (Flæsk og Skinker.)

	Flæsk). Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
1886—87:	29.9	28.0	57.9
1887—88:	7.2	59.8	67.0
1888—89:	2.5	65.4	67.9
1889—90:	7.8	58.6	66.4
1890—91;	23.5	56.4	79.9
1891—92:	24.0	71.4	95.4

Som en Følge af de gode Flæskepriser have Pattergrise, i Modsætning til 1891, da de til Tider næsten vare værdiløse, i 1892 været i god Pris, jævnt stigende fra 6—9 Kr. i Januar til 12—15 Kr. pr. Stk. i Juni—Juli og derefter igjen faldende nogle Kr. — I Efteraarstiden have Priserne paa Grund af Forbud mod »offentlig Handel« (Mund- og Klovsyge) været en Del variable.

Kreaturhandelen i 1892 er foregaaet under trykkende Omstændigheder og til gennemgaaende lave Priser, hvilket for de Egne af Landet, hvor Salg af Kreaturer, saavel fede som magre, er en Hovedindtægt af Kvægbruget, har været meget føleligt. Den Gren af Kvæghandelen, der omfatter Lødekøer, har, som sædvanlig i de senere Aar, været den, hvor Priserne have holdt sig bedst, og gode Lødekøer ere gennemgaaende blevne godt betalte. Særlig har dette været Tilfældet paa Øerne. — Fra Odense Kvægmarked noteres i Efteraaret 1891 for bedste Lødekøer 250—260 Kr. Stk., Juni—Septbr. 1892 fra 215—270 Kr. — Paa Augustmarkederne i Lemvig og Rame var der kun nogen Handel med bedste Kælvekøer, der kostede fra 180—230 Kr. Stk. — I Varde blev i samme Maaned gode Kælvekøer betalte med indtil 300 Kr. Stk.

Den Omstændighed, at vi i det forløbne Aar ere blevne udelukkede fra det engelske Marked, har gjort Sit til de flove Kvægpriser. Navnlig har det engelske Forbud ramt Jylland, i Særdeleshed det nordlige Jylland, hvis

Fragter blive uforholdsmæssig store. — Ikke alene bevirkede Forbudet et øjeblikkeligt Prisfald, man blev for en Del skræmmet og solgte derfor lidt ubesindigt, overvældet, som man blev, strax ved Forbudets uanede Fremkomst, men for dem, hvis Export af Fedekvæg særlig var baseret paa en Vare for det engelske Marked: unge Kvier og Stude, var Situationen i det Hele uheldig, og Følgen af Udelukkelsen fra det engelske Marked havde jo desuden den Virkning, at den forøgede Tilførslen til Hamburgs Marked og derigjennem vanskeliggjorde Afsætningen til gode Priser. — De Forsøg, der gjordes paa at indarbejde et Marked for os i Belgien, mislykkedes.

Den i Sommeren indtrædende Koleraepidemi med deraf følgende Grænsespærring har ogsaa bidraget til trykkede Forhold af forskjellig Art paa Kreaturhandelens Omraade, ikke at tale om den senere (i Oktober) optraadte Mund- og Klovsyge; Følgen af denne blev jo i Novbr. et Forbud mod Gjennemførsel af Drøvtyggere og Svin gennem Slesvig og Holsten. Bliver Forbudet staaende Foraaaret over, vil det foruden de Ulemper, det har voldt vor Export af Fedekreaturer, være en Hindring for Salg af magert Kvæg til Marsken, hvilket vil være til betydelig Skade for en stor Del af de vestjydske Landmænd. — Strax efter Forbudet af 12. Novbr. mod Gjennemførsel gennem Slesvig startede det forenede Dampskibsselskab en ny Route: Esbjerg-Hamburg, og ad denne føres nu den overvejende Del af de jyske Fedekreaturer til Hamburgs Marked. — Vi ere saaledes nu udelukkende henvist til vort gamle Marked i Tyskland, der jo i de senere Aar igjen var blevet vort Hovedmarked for levende Kreaturer.

Fedningen sidste Vinter gav for en stor Del kun tarvelige Resultater, men den gik dog i sin Helhed nogenlunde; det magre Kvæg var jo billigt. Bedst har Udbyttet stillet sig for de Kreaturer, Køer og Kvier, der ere malkede og fedede samtidig. Gode, velfedede Ud sætterkøer ere blevne godt betalte af de tyske Opkøbere. Paa Kjøbenhavns Kvægtorv har Noteringen for gode Køer

været i Højde med Noteringen for unge Stude og Kvier, for hvilke sidste Resultatet, særlig i sidste Halvdel af Aaret, har været tarveligt. — De senere Aars vanskelige og tildels uheldige Forhold for Fedningen gjør, at denne aftager.

Paa dette Sted skal det fremhæves, at vi med Held og Ære deltog i den Fedekvægsudstilling, der afholdtes i Hamburg d. 8., 9. og 10. April 1892. Dette har sikkert havt en gavnlig Indflydelse paa vort Renommé og vort Handelssamkvem med Hamburg, paa hvis Marked Tilførelsen af danske Kreaturer spiller en betydelig Rolle. I 1891 tilførtes Hamburgs Kvægmarked 88,581 Stkr. Kvæg. Heraf havde Danmark leveret 41,065 Stkr. — altsaa godt op imod Halvdelen. Udstillingen i Hamburg var ikke stor. Af stort Kvæg var kun anmeldt 182 Stkr., hvoraf 55 Stkr. fra Danmark (46 fra Jylland og 9 fra Falster). Af 4 udsatte Guldmedailler tog vi de to hjem, foruden Sølvmedailler og en hel Del Præmier. Den ene af de os tilkjendte Guldmedailler tilfaldt en Samling af 3 jydsk Køer tilhørende Propr. Olsen, Gudumkloster, og den anden en Samling af 9 Stkr. Anguskrydsninger (Angus Tyr og Brejtenburger Ko) tilhørende Kammerjunker Tesdorpf, Pandebjerg, begge Samlinger fortrinlige Dyr. Da den røde Traad i Bedømmelsen var: at fremdrage de Dyr, der Pd. for Pd. havde det værdifuldeste Kjød, var den Plads, som de nævnte Samlinger hævdede, saa meget mere hæderfuld.

Ifølge Ugeskriftets Handelsberetninger have Priserne paa Kjøbenhavns Kvægtorv for Landbrugsaaet 1891—92 for bedste Kvalitet i Gjennemsnit været 51.2 Øre pr. Pd. sl. Vægt, for simpleste Kvalitet 23.2. De højeste maanedlige Gjennemsnitspriser for bedste Kvalitet ere faldne paa Novbr., Aug. og Septbr. med 52 Øre, de laveste paa Marts og April med 50 Øre. For simpleste Kvalitet falder højeste maanedlige Gjennemsnitspris paa Oktober med 26 Øre, laveste paa Aug. og Septbr. med 21 Øre. — I 1890—91 var Aarets Gjennemsnitspris for bedste Kvalitet 51.93 Øre, altsaa omtrent den

samme som ifjor, medens den for simpleste Kvalitet var over 4 Øre højere (27.62 imod 23.2).

Paa Kvægmarkederne i Berlin og Hamburg have Noteringerne efter »U. f. L.« for 100 Pd. sl. Vægt været:

	Maximumspris (Bedste Kvalitet.)		Minimumspris (Simpleste Kvalitet.)	
	1891/92	1890/91	1891/92	1890/91
Berlin.....	51.5—58	50.5—58	29.0—35.5	31—46
Hamburg....	54.0—67.5	—	26.5—48.0	—

	Gjennemsnittspris			
	1. Kl.		Simpleste Kvalitet.	
	1891/92	1890/91	1891/92	1890/91
Berlin.....	54.90	54.88	32.80	39.1
Hamburg.....	58.94	—	36.81	—

Den højeste og laveste maanedlige Gjennemsnittspris var for:

	Bedste Kvalitet.			
	Højeste Pris.		Laveste Pris.	
	Maaned	Kroner	Maaned	Kroner
Berlin	Januar	56.38	Juni	53.33
Hamburg	April	62.20	September	56.00

	Daarligste Kvalitet.			
	Højeste Pris.		Laveste Pris.	
	Maaned	Kroner	Maaned	Kroner
Berlin.....	Oktober	35.50	September	30.66
Hamburg.....	November	47.20	September	31.00

Overskudsudførslen af Hornkvæg (Oxer og Køer) har i 1891 været 93,558 Stkr. imod 88,863 Stkr.: i 1890—91, altsaa 4695 Stkr. større. Den absolute Udførsel har dog været lidt mindre end forrige Aar, nemlig 567 Stkr. Den største Kvartalssudførsel falder paa April Kvartal med 44,226 Stkr.

Overskudsudførslen af Kalve er aftagen overordentlig, og den beløb sig i 1891—92 kun til 1543 Stkr. imod 6544 Stkr. i 1890—91 og 18,079 Stkr. i 1889—90. — Overskudsudførslen har for Tiaaret 1881—82 til 1890—91 været 7323 Stkr. Her er Lukningen af det engelske Marked tydelig i sin Virkning. Hamburg Markedet passer ikke for vore Kalve. De Forsøg, der af Aalborg Amts Landboforening gjordes sidste Vinter med Export af Fedekalve til Hamburg Markedet, bragte kun daarlige Resultater, nemlig ca. 12 Øre hjem pr. Pd. lev. Vægt. — Hvad Hamburg Markedet kræver af Kalve fremgik noksom af Præmieringen paa Fedekvægsudstillingen i Hamburg ifjor; det er de saakaldte »Doppelländer«, fedede med udelukkende sød Mælk og Æg! — Saadanne betales højt.

Faarehandelen har været daarlig. Vor Export af Faar var jo udelukkende til England, men fra det engelske Marked bleve vi udelukkede allerede i Februar 1892, og hermed var der faktisk sat en Stopper for vor Udførsel af levende Faar, thi Tyskland kan rigelig forsyne sig selv, ja exporterer jo endog betydelige Mængder Faarekjød. Vore Konsulenter i Udlandet have, med Henblik paa nye Markeder, undersøgt Forholdene i Belgien og Frankrig, men der synes ikke at kunnes aabnes nye Markeder for os, ialfald ikke foreløbig.

Priserne paa Faarekjød have været meget lave i sidste Halvdel af 1892, og de ere for os blevne saa meget lavere ved det engelske Indførselsforbud. Dette bevirkede Oprettelsen af et Faareslagteri i Esbjerg, opført af det Forenede Dampskibs Selskab og udlejet til Hr. L. Nielsen-Ladefoged i London. Slagteriet begyndte sin Virksomhed: Slagtning af Faar og Export af Faarekroppe for Londonermarkedet, i September Maaned. Fra Begyndelsen af September og til Nytaar er der slagtet og exporteret ca. 5000 Faar. Andelssvineslagteriet i Esbjerg har slagtet og exporteret 755 Faar, og af Private er slagtet og exporteret en mindre Del.

Faarekroppene ere bragte paa Londons Kjødmarked i en meget god Tilstand, men som vi ville se, har Exporten kun været lille. Der er klaget meget, baade fra Private og fra Exportører, over de smaa Priser, der ere opnaaede ad denne Vej. At de opnaaede Priser i og for sig have været smaa, er jo desværre ingen Tvivl underkastet, da Priserne i England jo have været meget lavere end forrige Aar. Ligesaa vist er det, at de opnaaede Priser for exporterede Faarekroppe ere lavere end de Priser, vi paa samme Tid kunne have opnaaet, om vi kunne have solgt vore Faar i levende Tilstand paa Londons Marked, men efter de interessante Oplysninger fra Veterinærkonsulent Arup, der foreligger i hans Beretning: »Handelen med dansk Faarekjød i London«, synes Tabet ved at slagte herhjemme ikke at være saa stort, som i Almindelighed antaget, (1—1½ Øre pr. Pd. l. V.), og at Forsendelsen af vore Faar i slagtet Tilstand ikke i og for sig vil vise sig at være nogen større Hindring for Afsættelsen i England, forsaavidt Priserne ad Aare ville hæve sig. — Ifølge Hr. Arups Oplysninger kan man regne, at vore Faar gennemsnitlig give 50 pCt. Kjødvægt i London beregnet efter Vejning i Hjemmet.

Overskududførselen af Faar (og Geder) har som Følge af trykkede Priser og hæmmede Afsætningsforhold været i stærk Nedgang sidste Aar og kun udgjort 17,872 Stkr. imod 26,462 Stkr. i 1890—91 eller henved 9000 Stkr. mindre. Den absolute Udførsel er endogsaa aftager med 15,220 Stkr. (33,665 Stkr. imod 48,885 Stkr. i 1890—91). Af de ialt udførte 33,665 Stkr. falde de 25,257 Stkr., eller c. tre Fjerdedele, paa Oktober Kvartal 1891. — I 1883—84 havde vi en Overskudsudførsel af 104,813 Stkr. eller mere end tre Gange saa stor som den nuværende.

En Udførselsartikel, der spiller en stadig større og i og for sig betydelig Rolle, er Æg. Overskudsudførselen af denne Artikel beløb sig i 1891—92 til 7,146,797 Snese imod 6,275,848 Snese i 1890—91. For 10 Aar

siden — i 1880—81— var Overskudsudførselen kun 1,636,043 Snese. —

Kvægavlen. Paa Kvægavlens Omraade er der i det forløbne Aar egentlig ikke foregaaet nogen Forandring fra ifjor med Hensyn til Maal og Midler. — Der er tidligere her i Tidsskriftet slaaet paa, at en vis Alsidighed i Husdyrholdet — ogsaa indenfor Kvægholdet — var den Fremgangsmaade, der frembød den største Garanti for et jævnt godt Udbytte, idet man da var mindre udsat for Virkningen af ugunstige Konjunkturer, og det foregaaende Aars Hændelser og Rørelser paa Husdyrbrugets Omraade synes mig yderligere have peget i samme Retning. I sin store Almindelighed er jo Mælkeribruget det bærende for vort Kvæghold. Paa at fremskaffe sunde, velbyggede og produktive Malkekøer ere Bestræbelserne rettede — og med fuld Føje, og det er derfor ogsaa paa dette Felt at Fremskridtene gjøres.

For de Egne af Jylland, hvor Opdræt og Fedning (Studehold) er den overvejende Form for Kvægholdet, have de sløje Priser i Forbindelse med de indskrænkede Afsætningsforhold nedstemt Udbyttet i væsentlig Grad og derigjennem bevirket, at Tanken om at gaa over til et Kvæghold, hvor Mælkeribruget udvidedes saaledes, at dette blev sideordnet med Opdræt og Fedning — altsaa et mere alsidigt Kvæghold — er kommen ret levende frem — og paa sine Steder har affødt Handling i saa Henseende. Hvis Forholdene fremtidig skulle blive lig sidste Aars, hvor Mælkerierne arbejdede under langt gunstigere Omstændigheder end Opdrættere og Federe, da vil man i hine stærkt opdrættende og fedende Egne nødes til at gaa mere og mere ind paa et Kvæghold, der bliver mere ligt det for Landet i sin Helhed almindeligste, men det vil kun ske nødtvungent, thi det harmonerer ikke med den vedkommende Befolknings Tilbøjeligheder, der afgjort gaar i Retning af »Handelen«. Hvorvidt en saadan Svingning vil indtræde, vil bero paa Omstændighederne; nogle gode Markeder ville være nok til at alt bliver ved det gamle;

men forsaavidt Svingningen nødvendigøres af Forholdene, da vil der gennem denne skabes den bedste Mulighed for, at den for den jydsk Kvægrace ødelæggende og tildels omsiggribende Krydsning med Korthornstyre (mest Blandingsgods), for herved at frembringe »Halvblodsdyr« som Æmner for Opdræt og Fedning, vil standse. Skal der gaaes over til en mere udviklet Mælkeridrift, da maa dette ske ved Hjælp af det jydsk Kvæg, thi Erfaringen viser noksom, at »Blandingskvæget« ikke kan fyldestgjøre Fordringerne i saa Henseende. I Sydthy er man naaet saa vidt med Benyttelsen af Korthornstyre, at man praktisk talt har gjort rent Bord med det jydsk Kvæg som Gjenstand for Renavl. Dog vil man se, at en stor Del af Køerne ere jydsk Køer, men de ere indkjøbte, dels fra Nordthy, dels fra Vester-Hanherred. Man finder nemlig sin Regning ved denne Fremgangsmaaade og opnaar et jævnt godt Mælkeudbytte og et jævnt godt Afkom af og paa de jydsk Køer ved Korthornstyre eller oftest Korthornsblandinger. Blandingskøerne ynder man ikke, hverken som Til lægsdyr eller som Malkere. — Det er det jydsk Kvæg, der deroppe muliggjør Benyttelsen af Korthornskvæget med de Resultater, der jo dog ere saaledes, at man vedvarende benytter den nævnte Fremgangsmaaade. Om en gennemført Krydsning er der i sin Almindelighed ikke Tale dér, der drives en ren og skær Rovdrift paa det jydsk Kvægs Bekostning. — Nordthy, der endnu hovedsagelig driver Avl af jydsk Kvæg, trues stærkt af Krydsningen, og kan ikke her Tilfældet — Omstændighederne — komme det jydsk Kvæg til Undsætning, gaar det rimeligvis samme Vej som i Sydthy. — Paa Mors og i Salling findes jo ogsaa en Del Korthornskvæg, men her synes man dog at være paa det rene med, at det gjælder om at værne det jydsk Kvæg, som det der skal være det bærende i Avlen, og derefter rette Benyttelsen af Korthornstyrene.

For Ribe-Vardeegnens Vedkommende ere Forholdene uforandrede. Her kræves stadig Tilførsel af frisk

og ædelt Blod udefra for at holde Stillingen. At der sidste Sommer (12. Juli) blev lukket op for Slesvig har lettet Tilgangen af gode Avlsdyr. Da denne Egn om Foraaret afsætter en Del magert Kvæg til Marsken, vil Indførselsforbudet af 12. Novbr., forsaavidt det bliver staaende Foraaret over, blive føleligt for denne Egn. Ogsaa her drøftes Spørgsmaalet om at gaa mere over til Mælkeribrug.

Som alt nævnt skulle vi søge Fremskridtene i Kvægavlen, hvor denne knytter sig til Mælkeribruget og er grundet paa det røde danske Kvæg og det jyske Malkekvang. — Naar Talen er om det jyske Malkekvang, kan det ikke nægtes, at der hos en Del Opdrættere mangler Forstaaelse af »Præget«; særlig gjælder det overfor Tyrene. Hermed staar det i Forbindelse, at det jyske Kvæg for en Del endnu er for lidt præget af den Brug, der gjøres af det. En noget vrang Opfattelse paa dette Punkt, i Forbindelse med at der ikke skjælnes tilstrækkelig skarpt mellem en »grov« og en »kraftig« Bygning, er en Hindring for Udviklingen af det jyske Malkekvang. Men naar den Anke delvis kun rejses mod det jyske Kvæg, at det er for lidet præget af Brugen, da falder denne Anke paa Brugerne, thi Materialet er godt, det viser Resultaterne hos alle de Opdrættere, der virkelig have arbejdet planmæssig, thi de have naaet at faa Malkeevnen og Malkepræget frem samtidig med den kraftige og harmoniske Bygning, der betinger sunde Dyr med god Omsætnings- evne, samt Trivsel, der er saavel Malkedyrets som Kjøddyrets vigtigste Egenskab, en Egenskab, som der næppe altid er bleven taget og tages det fornødne Hensyn til.

Arbejdet for Kvægavlens Fremme gennem Kvægavlsforeningerne er i det forløbne Aar i sin Helhed fortsat i det indslaaede Spor og under de vanlige Former, men dog under stigende Vanskeligheder med Hensyn til den økonomiske Side af Sagen, hvilket har havt til Følge, at nogle Foreninger have opløst sig eller ere udgaaede af

Samvirksomheden. Thi medens Udgifterne i de fleste Foreninger ere stegne — til Tyrenes Underhold i mange Tilfælde med 50 Kr. aarlig, og Udgifterne til Dyrlægeundersøgelse m. m. ingenlunde ere gaaede nedad — saa er Statstilskuddet fra 90 Kr. i 1891—92 gaaet ned til 70 Kr. i 1892—93. Skjøndt Kvægavlsforeningssagen ikke bæres men kun støttes gennem Statens Tilskud, saa er det jo en Kjendsgjerning, at Tilskuddet har givet den et mægtigt Stød fremad, et Stød, der i de fleste Tilfælde har viist sig heldigt for Sagens Fremgang og Nyttevirkning. At Staten fordrer visse Garantier for, at de til Kvægavlsforeningerne bevilgede Midler komme til at stifte størst mulig Nytte, og at den derfor, uden at blande sig i Foreningernes indre Anliggender, stiller visse Betingelser for Opnaaelsen af Støtte, er selvindlysende, men det er paa den anden Side nødvendigt og billigt, at Tilskuddet kommer til at staa i passende Forhold til de Udgifter, der ere Konsekvensen af de Forpligtelser, der maa gaaes ind under, naar man vil opnaa Tilskud, Forpligtelser, der iøvrigt betegner en sund Udvikling af Sagen. — Kravet om større Tilskud til Foreningerne kom stærkt frem paa Foreningen af jydsk Landboforeningers Delegeretmøde i Oktober 1892. Kvægavlsforeningssagen har jo i Løbet af nogle Aar udviklet sig med en enestaaende Kraft og Fart, og dens Indflydelse paa vor Kvægavls heldige Udvikling har været umiskjendelig, selv om der er beredt adskillige Foreninger uventede Skuffelser af forskjellig Art, og Resultatet ikke altid er bleven det, man havde ventet. At Virksomheden fortsættes med Udholdenhed og Dygtighed er derfor af allerstørste Betydning, thi den bærer i sig Muligheden af og Betingelsen for en gennemgribende og forholdsvist hurtig og billig Forbedring af vor Kvægbestand. Derfor fortjener den Støtte og ved Fremlæggelse af Forslag til Lov om forandret Affattelse af § 9 i Loven af 1. April 1888 har Regjeringen da ogsaa viist, at den godkjender Berettigelsen af Kravet om større Tilskud.

Landet over er Tilvæksten i Kvægavlsforeningernes

Antal i 1892 ikke stor. Herfor har der været flere Grunde. Dels har Forholdet mellem Indtægt og Udgift for Foreningen været mindre heldigt, som omtalt, dels er der ikke Overflødighed af gode Tyre. Skjøndt det vel næppe kan bestrides, at der er gaaet Tyre tabt for Avlen, der var brugelige som Foreningstyre, og skjøndt hele Bevægelsen har til Formaal en almindelig Forbedring, saa at det ikke blot bliver paa de »fine« (de fortrinlige) Tyre at Foreningerne grundlægges, saa viser Erfaringen dog, at det ikke gaar an at sænke Niveauet for lavt, thi de Foreninger, der ikke ved deres Startning ere i Besiddelse af gode Tyre, ere paa Forhaand omtrent umulige, deres Virksomhed dør hen og bliver af lille eller ringe Betydning, ja bidrager maaske snarere til, at hele denne Sag lægges tilside som forfejlet, og det vil da være vanskeligere senere at faa den taget op.

Det samlende og bærende i Kvægavlsforeningernes Virksomhed er Anskaffelsen og Benyttelsen af en god Tyr i Forbindelse med Kaaringen af de bedste Køer. Med den Udvikling Sagen har taget, nemlig Organisation af et større eller mindre Antal Foreninger under en Fællesledelse, er der en anden Side, der fortjener at tages op, og som man gennem Samvirksomheden har Betingelser for at sætte i Gang og fremme, og det er Regnskabsføringen, saavel over Slægtskabsforholdet (Afstamning) som over Produktionen. Her staa vi langt tilbage. Alt hvad der hedder skriftlige Optegnelser og Regnskab i det Hele ligger endnu de fleste Opdrættere fjærnt og fremmed og staar for dem som et besværligt og kun lidet værdifuldt Arbejde. At ville forcere denne Sag frem vilde hverken være rigtigt eller heldigt, men det skal paa den anden Side fremhæves, at her ligger en Opgave for, hvis Løsning er ensbetydende med Fremskridt og Udvikling i Kvægavlen. Om Opgaven vil blive løftet af den nuværende Generation kan dog maaske være tvivlsomt.

Erfaringen har viist, at de meget store Kvægavlsforeninger—med et stort Antal Medlemmer—arbejde tungt

og ofte med for lille Resultat, hvorfor ogsaa enkelte store Foreninger have delt sig, hvorved det enkelte Medlem opnaar at faa et større Antal Køer bedækkede ved Foreningstyren og spares for at trække lange Veje med Køerne.

Foreningstyrenes Behandling falder meget forskjellig. Medens en Del Foreninger kan have en Tyr i mange Aar, saa er der desværre et større Antal, der skifte deres Tyre altfor ofte; Tyrene blive uvane, uavledygtige osv. Dette vilde i de allerfleste Tilfælde kunne undgaaes ved en fornuftigere Fodring og en mere hensigtsmæssig Pleje og Benyttelse. Tyren skal ikke fedes, men holdes i jævn kraftig Foderstand, og Bevægelse i det Fri vil være et udmærket Middel til at bevare Tyrene tjenstdygtige. Klovplejen bør ogsaa erindres, ligesom det vil være at anbefale at give Tyrene en venlig Behandling og fra smaa af vænne dem til at taale Berøring. — Vore Tyre — ikke mindst de jyske — ere for »uciviliserede«, og det er aabenbart vor egen Skyld.

Gaa vi herefter over til at betragte Kvægavlsforeningssagens Udvikling og Standpunkt i de forskjellige Landsdele, da ville vi se, at der er indvundet »nyt Land«, medens Udviklingen ikke har været betydelig i de Egne, hvor Sagen tidligere har vundet godt Fodfæste.

For at begynde med vor største Provins: Jylland, da findes her nu henimod 300 Kvægavlsforeninger imod ca. 250 ved Beretningens Afgivelse ifjor. Det overvejende Antal Foreninger findes i Randers, Aarhus, Viborg, Vejle, Hjørring og Ribe Amter. Mindst 273 Foreninger have i Finantsaaret 1892—93 modtaget Statstilskud. I Aarets Løb er der blevet oprettet en Fællesledelse af Kvægavlsforeninger i Ringkjøbing Amt, hvorunder 12 af Amtets 16 Foreninger sortere, og med Proprietær Petersen, Laulund, som Konsulent. Fællesledelsernes Omraade er jo ellers ikke begrænsede til det enkelte Amt. — For Randerskredsen er som Konsulent i afdøde Randrup-Møllers Sted indtraadt N. Eriksen, Bækholm. — Til Op-

lysning om Fællesledelsernes Antal og Omfang skal jeg efter indhentet Underretning fra vedkommende Fællesledelser og Konsulenter meddele følgende:

Den 1. Januar 1893 fandtes i Jylland 9 Fællesledelser med følgende

		Kvægavlsforeninger	
1. Randerskredsen . . .	101 (ifjor $\frac{1}{1}$ 100)	alle Tyre af jyd. Race	
2. Aarhuskredsen	33 (— » 25)	do. do.	
3. Horsenskredsen . . .	29 (— » 31)	27 jydske og 3 røde Tyre	
4. Koldingkredsen . . .	18 (— » 14)	15 røde, 1 jydsk og 2 Korthornstyre	
5. Kjellerupkredsen .	17 (— » 16)	alle Tyre af jyd. Race	
6. Vejlekedsen	15 (— » 16)	9 røde, 4 jydske og 2 Korthornstyre	
7. Ringkjøbingkredsen	12 (— » 0)	11 jydske og 1 rød Tyr	
8. Viborgkredsen	11 (— » 11)	alle Tyre af jyd. Race	
9. Sallingkredsen	9 (— » 8)	do. do.	

Ialt . . . 245 under Fællesledelse imod 221 ifjor.

For Sjællands Vedkommende er der ikke foregaaet nogen synderlig Forøgelse i Foreningernes Antal, hvorimod »Forbundet« har udvidet sig betydeligt, idet dette nu foruden Sorø, Præstø, Gml. Roskilde og Frederiksborg Amter omfatter Holbæk Amt og Bornholm. Ifølge en Oversigt (i Aarsberetningen 91—92 fra de samvirkende sjællandske Landboforeningers Kvægbrugsudvalg) fra Forbundets Formand over »Tyreforeninger« under Forbundet findes i

		Konsulenter	
Sorø	Amt 14 Foren.	Landbrugskandidat A. Bing,	Slagelse.
Præstø	— 41 —	Forpagter J. Friis, Linders-	vold, Faxe.
Gl. Roskilde og Kjøbenhavns	— 18 —	Landbrugskandidat Brink-	Lassen, Roskilde,

73 Foren.

	Overført	73 Foren.	Konsulenter
Frederiksborg	—	35 —	Proprietær Saxtorph, Sofienborg,
Holbæk	—	14 —	Dyrlæge Richard Jensen, Lille Egebjerg,
Bornholms	—	10 —	Dyrlæge Albrechtsen, Aakirkeby,

Ialt 132 Foreninger.

Af Forbundets Virksomhed skal her nævnes Vedtagelse af Brugen af ensartede Regnskabsskemaer for de »Tyreforeninger«, der have sluttet sig til den amtsvise Virksomhed. Det maa haabes, at disse Skemaer ville blive flittig benyttede, thi derigjennem vil der kunne vindes et godt Stykke fremad i Retning af sikkert Arbejde og paalideligt Kjendskab til det, vi have med at gjøre. Desuden har Forbundet ogsaa udarbejdet og vedtaget ny ensartede Skemaer for Indberetninger og Ansøgninger fra Kvægavlsforeningerne.

Paa Lolland-Falster have Kvægavlsforeningerne Samvirksomhed under Maribo Amts økonomiske Selskab—Konsulent: Landbrugskandidat Lindholm, Mosegaard, Nakskov.

Samsø har 7 à 8 Foreninger.

I det forløbne Aar have Fyenboerne faaet Øjnene op for, at Kvægavlsforeningssagen ogsaa var værd at tage op paa Fyen, og at de gennem denne tillige bedre vilde være i Stand til at kunne holde de gode Avlsdyr hjemme, af hvilke der nu i en Aarrække har været bortsolgt dels til Sjælland og dels til Jylland, en Trafik, der for selve den fyenske Kvægavl næppe i Længden kan kaldes absolut heldig. — Fyens Stifts patriotiske Selskab har taget Sagen i sin Haand, og der udfoldes i Vinter en kraftig Agitation for at faa den godt startet. At dette Arbejde gaaende ud paa en almindelig og gennemgribende Forbedring af Kvægavlen paa Fyen paa ingen Maade overflødiggjør eller kommer i Kollision med Kvægavlerforeningen

»Fyen«, hvis Formaal og Virkemaade jeg udførlig omtalte i Beretningen for 1891, vil let sees, og denne fortsætter selvfølgelig sin Virksomhed som hidtil.

Følgende Oversigt over Antallet af statsunderstøttede Kvægavlsforeninger har sin Interesse og viser i store Træk Kvægavlsforeningernes Udvikling i Femaaret 1887/88—1891/92.

	1887—88	1888—89	1889—90	1890—91	1891—92
	Antal				
Kvægavlsforeninger	89	153	258	308	409

For Jyllands Vedkommende ere Priserne paa Avlsdyr — Tyre — i det sidste Aar ikke gaaede i Vejret, snarere er vel det modsatte Tilfældet for Flertallets: de jævnt gode Tyres — Vedkommende. Afstamningen spiller endnu en for lille Rolle overfor Tyrenes Indkjøbspris i sin Almindelighed. Bedste Tyre af fortrinlig Afstamning er for det røde Kvægs Vedkommende i det forløbne Aar bleven betalt med indtil 2000 Kr. — Fra Henneberg Ladegaard blev der i Efteraaret solgt en 1½ Aar Tyr, Søn af den fra England forrige Aar indførte Korthornstyr, for 1800 Kr. til Kvægavlsforeningen i N. Farup ved Ribe. — Ligesom i Hingstehandelen, saaledes er det nu ogsaa ret almindeligt, at der ved Afslutning af Handel med Tyre sættes en Sum »paa Vilkaar«, større eller mindre, en Fremgangsmaade der har sine Skyggesider. — Der lægges mange flere Tyre til end tidligere — det er tildels bleven en Spekulationsforretning —, og Udvalget er herved bleven større end tidligere, hvilket er heldigt.

Naar der i en Del Foreninger ikke spores den Fremgang i Afkommet, som man var berettiget at vente efter vedkommende Tyr, da kan dette jo have flere Grunde, f. Ex. ringe og usikker Nedarvningsevne (for daarlig Afstamning, selv om Tyren er et godt Individ), men det skyldes ogsaa i mange Tilfælde, at Afkommet faar en daarlig Behandling. En god Røgt og Pleje og en kraftig og jævn Ernæring af Afkommet maa gaa Haand i Haand med det gode Udvalg, om der skal blive den Fremgang i vort

Kvæghold, som hele Avlsarbejdet i Kvægavlsforeningerne tage Sigte paa.

Dyrskuerne ere i en blomstrende Udvikling. Den Tilslutning og Interesse, hvormed Dyrskuevirksomheden følges, er saa stor, som ingensinde tidligere, hvorfor det ogsaa nu mer end nogensinde er af Vigtighed, at den Vejledning, der gennem Dyrskuerne kan udøves med Hensyn til Avlens Ledelse bliver saa omfattende og saa grundig som vel muligt. Det gjælder om at faa de bedste Mænd, de dygtigste Mænd frem som Dommere, saa kunne vi godt nøjes med færre af dem. Efter Dyrskuerne at dømme er der god Fremgang i vor Husdyrbestand, thi disse fyldes Aar for Aar af et større og bedre Antal Dyr. Det er jo imidlertid de dygtigste Opdrættere, der her give Møde, saa ligefrem herfra at slutte sig til Almenheden gaar selvfølgelig ikke an. Markederne vise os ogsaa ofte et helt andet Billede, hvad dog heller ikke vil sige, at disse er et fulgyldigt Udtryk for Almenheden; det have de været mere tidligere. Men saavist som det er de dygtige Opdrættere, der baade direkte og indirekte faa en stor Indflydelse paa Udviklingen og bane Vejen, saavist betyder en Fremgang for disses Vedkommende, en Fremgang i sin Almindelighed, større eller mindre. Landboforenings- og Statsdyrskuerne have været godt besøgte. Statstyreskuerne vise gennemgaaende et stigende Antal Dyr. Hvad Husdyrloven af 1. April 1887 her har virket til at fremhjelpe og beholde de gode Tyre er i Sandhed store Ting i de faa Aar, Loven har virket. Foruden de aarlige tilbagevendende store Mønstringer af vore gode Handedyr (i Roskilde var der sidste Aar fremstillet til Bedømmelse 137 Tyre, i Odense 91 og i Jylland i Randers, Aarhus, Vejle, Ribe og Ringkjøbing Amter var Antallet af fremstillede Tyre fra 106 i 1887 gaaet op til 238 i 1892) er der i det forløbne Aar bleven afholdt større Fællesskuer, dels provinsielle, dels mere lokale.

Blandt de provinsielle Fællesskuer skal først nævnes det af Foreningen af jyske Landboforeninger i

Viborg d. 8—9 Juli afholdte, da det var af en ny Art, gaaende ud paa at trække de unge Dyr mere i Forgrunden end hidtil skeet. Skuet omfattede derfor kun 2—3 aarige Hingste og Hopper, 1—3 aarige Tyre, Samlinger af Ungkvæg, samt Væddere og Orner. At faa de gode unge Dyr frem og bevarede for Avlen er en sund Tanke, de ældre sørges der jo godt for paa Statsskuerne. Som et første Forsøg maatte Skuet i Viborg i sin Helhed siges at være vellykket. — Det havde dog ikke vundet den Tilslutning Jylland over, som vil være nødvendig for at slige Skuer fremtidig kunne hævde deres Plads. For det jydsk Kvægs Vedkommende var Repræsentationen alt for stærkt præget af den lokale Tilslutning. Af jydsk Malkekvæg var anmeldt 124 Tyre og 8 Samlinger Ungkvæg, af jydsk Kjød kvæg 25 Tyre og 2 Samlinger Ungkvæg, af rødt dansk Kvæg 9 Tyre og 2 Samlinger Ungkvæg, 11 Kort-hornstyre, 129 Hingste, 58 Hopper, 18 Væddere og 27 Orner. I sin Helhed var Kvægafdelingen — og indenfor denne igjen det jydsk Malkekvæg — den mindst gode.

Et meget anseeligt og fortrinligt Dyrskue afholdtes i Odense 1—2 Juli, hvor Statsdyrskuet for Fyens Stift og den fyenske Fællesforenings Dyrskue afholdtes samtidig og paa samme Plads. Der var ialt anmeldt 780 Dyr, 91 Tyre til Stats-Tyreskuet, 70 Hingste til Stats-Hingsteskuet og 619 Dyr til Fællesskuet. Uden at skulle komme ind paa Enkeltheder skal det her fremhæves, at Fyenboerne paa Odenseskuet tydelig viste det fremskudte Stade, de indtage med Hensyn til Udvikling af fortrinlig rødt dansk Kvæg. De 26 Malkekvægs-samlinger, der udgjorde Skuets bedste Afdeling, var sikkert det bedste af rødt dansk Kvæg, der nogensinde er bleven fremstillet herhjemme paa en Dyrskueplads. — Fynboerne have ubestrideligt Kørerne; dem vare Alle enige i at rose og fremhæve som noget fortrinligt, og det er jo da ogsaa dem, det kommer an paa. Det er værd at lægge Mærke til dette Forhold. Der er fra flere Sider anket over, at de fynske Tyre ere vel grove og mangle Præg,

men næppe med Rette; Kjendsgerningerne er de gode Køer, og nogen Fare synes ikke sigtbar.

Muligheden for en ensartet Bedømmelse af det røde Kvæg paa Fyen ved samtlige Dyrskuer har man skabt ved Indsættelsen af »Fællesdommere«, en formaalstjenlig Foranstaltning, der, naar den bliver indarbejdet, vil kunne gjøre god Nytte, saa det fremtidig undgaaes, at den Samling Køer der ved Svendborg Amts landøkonomisk Selskabs Dyrskue sættes paa 1ste Plads, naar den kommer til Odense skal nøjes med et »Præmieværdig« overfor delvis de samme Konkurrenter, der her gaa foran den.

Af andre større men mere lokale Skuer skal nævnes Randers Amts Husholdningsselskabs Dyrskue og det med dette i Forbindelse staaende Fællesskue af Første- og Andenpræmiedyrene fra de omkringliggende Landboforeninger, samt Fremstilling af samtlige i Randerskredsen værende Foreningstyre. — Skuer af samme Art om end mindre i Omfang, ere i de sidste Aar afholdte i Aarhus med Aarhus Landboforening som den samlede. — 6 Landboforeninger have her deltaget i Samvirkigheden. — I Faxe afholdtes 3—4 Juni et Fællesskue af Præstø Amts 4 samvirkende Landboforeninger.

En Præmiering af hele Kvæghold paa Fyen har fundet Sted paa Fyens Stift patriot. Selskabs Foranstaltning, og de samvirkende sjællandske Landboforeninger have paa deres Program: Præmiering af Stammer efter flere Aars Undersøgelser samt Udgivelse af Beskrivelser over Kvægbestanden paa Sjælland.

For Svineavlens har det sidste Aar ikke bragt nogen Klarhed med Hensyn til, hvad der er fordelagtigst: om Sengsvin eller Fedesvin for det tyske Marked; baade de engelske og de tyske Markeder have været gode, saa det har været saa omtrent lige meget, hvilken Retning man nærmest har fulgt. — Overhovedet gaar vel de Fleste en Mellemvej, og vore Svin ere jo mere eller mindre paavirkede ved Brugen af engelske Orner (large white breed). — Saavidt jeg véd, er der ikke sidste Aar indført

engelske Orner, hvorimod der jo finder en ret betydelig Udvandring af Avlsdyr Sted fra bekendte gode Svinebesætninger ud omkring i Landet, og iøvrigt gjøres det bedst mulige Udvalg af det Materiale, der forefindes. Hovedsagen er her at faa trivelige og hurtigvoxende Svin nærmest af Slagterisvinets Type. Nogen specialiseret Avl i videre Forstand og Omfang drives ikke. Svineavl har i 1892 været en meget god Forretning, og Produktionen har, som alt omtalt, været i stærk Tiltagen.

For Faareavlen have Forholdene været ugunstige. Den har alt længe været Gjenstand for ringe Opmærksomhed, og bedre er det selvfølgelig ikke bleven med de lave Priser paa Faarekjød og Englands Markedets Lukning. Det er saaledes Undtagelser fra Reglen, naar der i det forløbne Aar har viist sig nogen Interesse og været Bestræbelser oppe for Anskaffelsen af gode Tillægsdyr. For de Egne af Landet, hvor Faareholdet spiller og fremdeles vil komme til at spille en ikke saa uvæsentlig Rolle, vil der dog være Grund til at skjænke Faareavlen mere Opmærksomhed end Tilfældet er, ja ogsaa hvor Faareholdet er rent underordnet, thi det afgiver dog ikke ubetydelige Værdier i Form af Kjød og Uld til Hjemmeforbrug, saa at en bedre Røgt og Pleje og et bedre Udvalg altid vil være paa sin Plads. Fordi en enkelt Gren af vort Hysdyrhold spiller en underordnet Rolle, er det ikke rigtigt at lade denne gaa for Lud og koldt Vand, og dette er jo bogstavelig Tilfældet mangfoldige Steder med Faareavlen og Faareholdet. Gode tidlige Lam have fundet godt Marked i i Kjøbenhavn (Næsgaard.) — Der er selvfølgelig for Tiden ingen Opfordring til at udvide Faareholdet, men der er god Grund til at søge det værende forbedret.

Blandt vore Husdyr har Sundhedstilstanden været god. Med Hensyn til Tuberkulosen, da er det vanskeligt at danne sig nogen fuldtud begrundet Mening om, hvorvidt den i sin Helhed her i Landet er i Af- eller Tiltagende. Fra adskillige Egne af Landet tyde Udtalelserne paa, at den er i Aftagende, fra enkelte andre at den er i Tiltagende, og en Del Udtalelser tyde paa, at det staar »ved det samme«. Om nogen almen organiseret Optræden mod denne farlige Sygdom er der jo ikke Tale. Derimod mærkes tydeligt, at Folk ere blevne meget mere vægtsomme overfor Tuberkulosen end tidligere, hvilket giver sig Udslag paa forskjellige Maader. Dels er man meget raskere til at udsætte »mistænkelige« Dyr, dels anvendes Dyr lægeeftersyn af Besætningen i ikke ringe Grad baade af Private (særlig de større Gaarde) og gennem Kvægavlsforeningerne. I denne forøgede Opmærksomhed, der er vakt overfor Sygdommen, er der ikke saa lidt vundet. I de Egne, hvor der handles meget, og hvor Besætningerne omskiftes, er Sygdommen værst. Med Selvtillæg og Handel ud af Stalden er den mindre fremherskende, thi her er Smittekilden udefra tildels udelukket. Blandt de Forholdsregler og Forsigtighedsregler, der staa til Raadighed for det private Initiativ, og som fortjene langt større Anvendelse end Tilfældet er, skal jeg her nævne:

1. At det Mælkefoder, der gives Tillægskalvene, maa have været opvarmet til en saadan Varmegrad, at mulig tilstedeværende Tuberkelbakterier ere dræbte, det vil sige, at det skal enten være kogt eller opvarmet til mindst 85° C i 5 Minutter.

2. At Stalden renses omhyggelig mindst én Gang aarlig derved: at Gulvet grundig udfejes og udskylles, at Skillerum, Krybber, Fodergang, Foder- og Staldrekvisitter omhyggelig afskylles med saa varmt Vand som muligt, hvortil er sat grøn Sæbe og Soda, at Vægge og Lofter hvidtes, og at Stalden udluftes saa meget som muligt i Sommerens Løb.

3. At Tillægskalvene og Ungkvæget holdes saavidt muligt sondrede fra den øvrige Besætning, og at de Rum, hvori Tillægskalvene og Ungkvæget opholde sig, renses særligt samvittighedsfuldt mindst én Gang aarligt paa lignende Maade som Stalden.

Disse ere Midler som ere overkommelige og virkningsfulde. Rensningen af Stalden vil jo tillige være særlig anbefalelig overfor Sygdomme som Kastning, Kalvediarrhoe og Yverbetændelse.

Tuberkulinen, der, i 90 af 100 Tilfælde, har viist sig som et sikkert diagnostisk Middel, har, som saadant, funden en ret betydelig Anvendelse i det forløbne Aar. — Hvorvidt det vil kunne lykkes ved Hjælp af Tuberkulinen at rense en Kvægbesætning for Tuberkulose gennem aarlige Indsprøjtninger, ved Udsættelse af de reagerende Ungdyr og ved gennemført Isolation af de ikke-reagerende og reagerende, er jo Gjenstand for Prof. Dr. med. B. Bangs Arbejde med Besætningen paa Thurebylille. At 80 pCt. af Køerne reagerede, hvad Besætningens hele Udseende paa ingen Maade lod formode, idet dette er sundt og godt i sin Helhed, tyder paa, at Sygdommen i større Besætninger er betydelig mere udbredt end antaget; paa Follerupgaard — Godsejer Bay — hvor der er foretaget omfattende Forsøg med Tuberkulinen, var Resultatet for de voxne Dyrs Vedkommende endnu slettere, medens det for de unge Dyrs, for Kalvenes, Vedkommende var betydeligt bedre, hvilket Prof. Bang mener skyldes den Omstændighed, at den skummede Mælk, der er givet Kalvene paa Follerupgaard, stadig har været opvarmet til mindst 80° C. — At mange mindre Besætninger ere fri for Tuberkulosen er temmelig sikkert.

Interessant — og glædeligt i sit Resultat — var Forsøget med Indsprøjtning af to af de mest udprægede mindre Malkebesætninger paa Falster, nemlig R. Hansens og Chr. Bjerregaards, Elkenøre; Forsøget udførtes af Prof. Bang, og Prøven blev bestaaet — ingen Reaktion — ingen Tuberkulose; — Af 27 paa Fællesskuet i Faxe frem-

stillede Aarstyre, der vare indsprøjtede Tuberkulin, reage-rede kun 4, og de 26 Tyre stammede fra mindre Besætninger. — Adskillige Tyre kjøbes nu kun mod Garanti for, at de kunne bestaa Tuberkulinprøven, men iøvrigt ere Meningerne om Tuberkulinets Værd — ude blandt Folk — meget forskjellige. Ved fortsatte Forsøg vil der jo imidlertid nok komme større Klarhed i Opfattelsen af dets Betydning.

Kastning har ikke været slem i sin Helhed. I Vendsyssel er forekommet ikke faa Tilfælde af »for tidlig Fødsel«. Om Kastningen og Midler til dens Forebyggelse vide vi endnu saa saare lidt. De Bräuerske Karbolinjektioner bedømmes meget forskjellig; her hjælpe de, hist ere de uden Virkning.

Kalvedødelighed har sidste Aar — enkelte Egne undtaget — ikke været slem. Der foreligger talrige Udtalelser om den fortrinlige Virkning af at lade Kalvene patte Moderen i de første Dage. Dette Middel kan anbefales som virkningsfuldt i mangfoldige Tilfælde — ufejlbarligt er det vel næppe.

I Kjøbenhavnseggen er der blandt Kvæget optraadt en Del Tilfælde af »ondartet Katarrhalfeber«, der har medført betydelige Tab i de vedkommende Besætninger, men iøvrigt have vi været jævnt gunstig stillede overfor de almindelige Sygdomme, der aarlig indfinde sig.

Desværre have vi i det forløbne Aar paany stiftet Bekjendtskab med Mund- og Klovsygen. Virkningen af denne Sygdoms Optræden har jeg alt omtalt foran og skal kun tilføje, at Muligheden for Gjenaabningen af det engelske Marked ved Sygdommens Optræden selvfølgelig er bleven skudt langt tilbage. — Mund- og Klovsygen er denne Gang optraadt paa en højst besynderlig Maade, snart hist, snart her, uden at det i disse, langt fra hinanden optrædende, isolerede Tilfælde har været muligt at konstatere Smittens Vej eller Overførelsesmaaden. Det formodes, at i adskillige af disse højst besynderlige Tilfælde er Sygdommen hidført med Foderstoffer (eventuelt

Klidsække). Den fremtraadte jo paa Sjælland og konstateredes første Gang den 10. Oktober 1892 i Skovfoged Nielsens Besætning, Fiurendal Skov, Sorø Amt. Følgen heraf blev øjeblikkeligt Forbud mod Udførsel af Hornkvæg og Svin fra Sjælland, hvilket Forbud dog senere, 10. November, toges tilbage, da Sygdommen ogsaa optraadte i andre Landsdele, og der blev fra da af kun Tale om Afspærring af større eller mindre Distrikter. — Strax efter Sygdommens Konstatering vedtog Regjering og Rigsdag et Tillæg til Loven af 29. Decbr. 1857 saalydende: »De i Lov af 29—12—1857 om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene § 6 og 8 givne Forskrifter angaaende ondartet Lungesyge og Kvægpest skulde ogsaa gjælde Mund- og Klovsyge«. Skjøndt Sygdommen er optraadt mange Steder, har den ikke ret faaet Karakter af Epidemi, og der fandtes saaledes i Oktober, November og December kun henholdsvis 28, 82 og 78 Besætninger stillede under offentligt Tilsyn. Det hæftigste Udbrud af Sygdommen har været paa Møen i Januar Maaned. Her har Sygdommen væsentlig bredt sig gjennem et Andelsmejeri. — I Jylland, paa Fyen (Taasinge — Langeland) og paa Lolland har der kun været ganske enkelte Tilfælde, de fleste have været paa Sjælland. — En Tid kunde man fra Sjælland sende Kreaturer over Kiel men ikke fra Jylland, uagtet der ingen Mund- og Klovsyge fandtes sidstnævnte Sted.]

Enkelte Tilfælde af Miltbrand have viist sig, uden at denne Sygdom dog har bredt sig. — Blandt Svinene har Rødsygen været meget udbredt.

Af Nyt paa det literære Omraade vedrørende Husdyrbruget skal her nævnes Stambog over Heste af jydsk Race, Hingste IV, ved Statskonsulent J. Jensen, Stambog over Tyre af jydsk Race II og Stambog over Tyre af rød dansk Race hjemmehørende i Jylland, ved Konsulent

S. P. Petersen og udgivne ved Foreningen af jydsk Landboforeningers Udvalg for Husdyravl og Husdyrbrug, samt Stambog over fyenske Heste ved Dyrlæge S. Andersen, Odense, udgivet af Fyens Stifts patriotiske Selskab. Fra Forsøgslaboratoriet er der i Aarets Løb udgaaet forskjellige Beretninger af stor Interesse og Betydning for Husdyrbruget, saaledes Fodringsforsøg med Malkekøer 1891 og 1892 (Sammenligning mellem Korn og Oliekager) og Fodringsforsøg med Svin i Aarene 1890—92 (Hvedeklid og Roer) samt Undersøgelser over nogle Former af Rødsyge hos Svinet.

Sluttelig skal jeg kun minde om, at der i 1892 er gaaet en Mand bort, der var nøje knyttet til vort Husdyrbrug, specielt til vort Kvægbrug, nemlig Kammerraad J. B. H. Andersen. — Hans Virksomhed for Udviklingen af rødt dansk Kvæg og for Stambogssagen har sat dybe og blivende Spor.
